

پنجم آقای حبیب‌الله صمدی

بازرس باستان‌شناسی

۱-

اندازه گیریهای نژادی در ایران

بر خلاف تقسیمات گذشته که نژادهای بشری را به چهار رنگ: سیاه، زرد، سفید و قرمز قسمت میکردند امروز در نژادشناسی برنگ بدن و چهره تنها اکتفا ننموده مشخصات و ممیزات دیگری را در نظر میگیرند، چه نه تنها هر نژادی ممیزات خاص بخود دارد بلکه در هر قوم و عشیره‌ای نیز مشخصات عدیده وجود دارد که از هر حیث مورد توجه علاقمندان باین رشته میباشد.

در مطالعات مربوط به نژاد و اندازه گیری های مخصوص انسانی هیچ ماتی باندازه آلمان‌ها پیشرفت نکرده‌اند. شاید هم بدین جهت باشد که پیش از جنگ اخیر آلمان‌ها خود را اصیل ترین اقوام آریایی دانسته تزیینات و تبعیضات زیادی برای نژادها و اقوام دیگر قائل بودند. بهمین جهت دانشمندان نژادشناس آلمان پیوسته برای تشخیص تیره ژرمنی از سایر تیره‌ها مخصوصاً از کلیمی‌ها به مطالعات علمی میپرداختند و هنوز هم علماء نژادشناسی جهان از مطالعات دانشمندان آلمانی و ابزارهای مخصوص آنان استفاده مینمایند.

(شکل ۱)

در کشور ما اندازه گیریهای نژادی متأسفانه با کثرت قبایل و عشایری که وجود دارد مطلقاً تا این تاریخ توسط ایرانیان کاری صورت نگرفته و از هر حیث این علم برای ما تا زگی دارد. تفحصات و بررسی‌های دانشمندان خارجی نیز از حدود آشنایی بمواضع بیلاق و قشلاق عشایر تجاوز نکرده است و گاهی بطور ناقص از عادات و اخلاق قبایل نیز سخن بمیان آورده‌اند.

اخیراً دو هیئت علمی از دانشگاه بنسلیوانیا و دانشگاه هاروارد باتصویب هیئت وزیران ضمن تجسس آثار انسان قدیم اجازه گرفتند از طوائف و ایلات مسیر خود عکس برداری نموده و از هر یک اندازه گیری نیز بعمل آورند.

هیئت اولی موفق شد در دو فصل کار در سال‌های ۱۳۲۸ و ۱۳۲۹ در کردستان -

مازندران - سیستان - کرگان باین نوع تحقیقات بردازد، هیئت علمی دیگر در بهار سال ۱۳۲۹ در لرستان و خاک بختیاری باین توفیق مهم دست یافت .

پیش از آنکه به نتایج حاصله از این نوع مطالعات علمی بپردازیم از هر حیث ضروری و مورد میدانند برای اطلاع علاقمندان و خوانندگان گرامی مجله مهر یاد آورد شود که :
برای اندازه گیری افراد و قضاوت کلی در مشخصات نژادی آنان از هر قبیله و دسته ای حد اقل صد نفر لازم است تا بتوان بعداً روی اطلاعات مربوط بآن صد نفر نظر قطعی بیان کرد. بدین جهت رئیس هیئت علمی دانشگاه پنسیلوانیا (۱) ناگزیر گردید بیشتر از کارگران حفاری خود که در مناطق مختلف حفاری می برداختند نظرش را تأمین نماید و رئیس هیئت دانشگاه هاروارد (۲) مجبور گردید اختصاصاً سفری به مناطق بختیاری و خوزستان و لرستان کند و چون در این هنگام ایلات ترک عشاق گفته و کوچ کرده بودند بامرات فراوان توانست باین منظور علمی نائل شود .

برای هر شخصی که اندازه گیری میشود فرم مخصوص تهیه شده است، این فرمها را قبلاً دانشگاه هاروارد روی نظر دو دانشمند مردم شناس آمریکایی پرفسور کون و پرفسور هوتون (۳) چاپ کرده بود . هر يك از این فرمها دست کم ۴۵۲ محل خالی دارد که مأمور اندازه گیری ملزم است معلومات مربوط بآن محلها را پر کند . بدیهی است جایی که منظور تعیین رنگ پوست بدن و یا رنگ پوست بدو در قسمتهایی که زیر لباس بوده و آفتاب نه میخورد -

(شکل ۲)

رنگ دندان - رنگ چشم - رنگ مو - مشخصات بینی و لب و غیره میباشد برای هر کدام ۱۲ رنگ و ۱۲ فرم اسم برده شده که از این ۱۲ قسم یکی را که بستگی و ارتباط با موضوع دارد باید برگزید .

اسباب اندازه گیری مربوط برنگ بدن عبارت از يك جمیع فلزی میباشد که شامل ۳۶

1- Prof. Corleton Coon

2- Dr. Henry Field

3- Prof Hooton

نوع رنگ از جنس چینی میباشد و برابر هر رنگ عددی گذاشته شده که آن عدد را در فرم متعلق
بشخص باید علامت گذاشت.

این ۳۶ رنگ شامل رنگهای سفید، سفید مایل بقرمز، سفید تمایل بزرده و گندمی،
خاکستری سوخته تا سیاه میباشد. بدین ترتیب هر رنگ بدنی که در دنیا وجود داشته باشد در
این جعبه موجود است.

ابزار اندازه گیری بدن متفاوت بوده و فوق العاده دقیق میباشد و جمعا شامل سه اسباب
مخصوص اندازه گیری قد و اعضاء کوچک بدن و سرو جمجمه میشود
با ابزارهای مزبور دقیقاً اندازه گیری از محلهای مختلف بدن شروع میشود که اهم
آن ها عبارت است از:

۱- اندازه گیری از سر تا
۲- پا - اندازه گیری از سوراخ
گوش تا پا ۳- از شانه تا پا ۴- از
انگشت میانه (در حالیکه دست
بحال آویختن باشد) تا پا.

۵- اندازه کشودگی دودست
۶- عرض سراز پيشانی تا قفا
۷- عرض سراز محل شقیقه راست
تا شقیقه چپ ۸- عرض سراز

(شکل ۳)

دو طرف گوش ۹- عرض سراز دو طرف گونه ۱۰- عرض سراز دو طرف چانه ۱۱- محیط سر
۱۲- محیط گردن ۱۳- عرض شانه ها ۱۴- عرض شکم ۱۵- عرض سینه ۱۶- درازی شکم
۱۷- اندازه سر تا آخر دندان ۱۸- اندازه بطن ۱۹- اندازه بین دو چشم
۲۰- اندازه چشم از عرض ۲۱- اندازه چشم از طول ۲۲- اندازه پیشانی ۲۳- اندازه لب
تا بینی ۳۴- اندازه لب تا چانه ۲۵- اندازه دهان ۲۶- اندازه دندان ۲۷- اندازه عرض
کف دست ۲۸- اندازه طول کف دست و غیره.

بعلاوه از هر شخص سه عکس (مانند عکس های شماره ۱ و ۲ و ۳) یکی از روبرو، دیگری
نیم رخ تمام و سومی نیم رخ ناقص با سر برهنه گرفته میشود. با توجه بشرح بالا خوانندگان
گرامی توجه میفرمایند که چون اندازه گیریهای مختلف بدن دقیقاً انجام شده و حتی رنگ
قسمتهای مربوطه بدن با واقع تطبیق گردیده بخوبی امکان دارد در غیاب شخص مجسمه اش
را از لحاظ نژادی بدون کوچکترین نقصی ریخت.

آن آتش افروخته

آمدیار و مرا بیوسه خوشنود نکرد
برش نمود و نیز بدرود نکرد

آن آتش افروخته جز دود نکرد
بر عشق بآن هیچ کسی سود نکرد

ابو عبد عطار دی